

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2025. gada 14. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi Brigītas Annas Muškes, akciju sabiedrības “ZEMES ĪPAŠNIEKU ĢILDE”, SIA “Reģionālā zemju pārvalde”, SIA “PZD-1”, SIA “PZD-2”, SIA “PZD-4”, SIA “PZD-10”, kooperatīvās sabiedrības “Kibbutz” un SIA “Teroli” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 114/2025),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” (turpmāk – Spēkā stāšanās likums) 38. panta otrās daļas otro teikumu un 42. panta septīto daļu, kā arī Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma (turpmāk – Kadastra likums) pārejas noteikumu 43.¹, 43.² un 43.³ punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no 2025. gada 1. janvāra.

2. Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrais teikums noteic, ka likumiskās lietošanas maksas apmērs ir četri procenti no lietošanā esošās zemes kadastrālās vērtības gadā, bet ne mazāks par 50 *euro* gadā.

Savukārt šā likuma 42. panta septītā daļa nosaka: “Ja zemes likumiskās lietošanas tiesības attiecas uz dzīvojamās ēkas īpašniekiem un lietošanā esošās zemes kadastrālā vērtība 2025. gada 1. janvārī ir lielāka par tās 2024. gadā spēkā esošo kadastrālo vērtību, tai atbilstošais maksājums par zemes likumisko lietošanu no 2025. gada 1. janvāra līdz 2028. gada 31. decembrim katru gadu palielinās par 30 procentiem pret iepriekšējā gada maksājumu, līdz tiek sasniegts atbilstošais zemes likumiskās lietošanas maksas apmērs no aktuālās kadastrālās vērtības.”

Kadastra likuma pārejas noteikumu 43.¹, 43.² un 43.³ punkts noteic:

“43.¹ Valsts zemes dienests no 2025. gada 1. janvāra līdz brīdim, kad sāk piemērot šo pārejas noteikumu 50. punktā minēto kadastrālo vērtību bāzi, Kadastra informācijas sistēmā katram kadastra objektam aprēķina un reģistrē divas spēkā esošas kadastrālās vērtības:

1) fiskālo kadastrālo vērtību, ko izmanto nodokļu, valsts nodevu un citu maksājumu valsts vai pašvaldības budžetā aprēķinam, izņemot maksas par zemes likumisko lietošanu aprēķinu;

2) universālo kadastrālo vērtību, ko izmanto šo pārejas noteikumu 43.¹ punkta 1. apakšpunktā neminētām vajadzībām.

43.² Ministru kabinets 2024. gadā apstiprina kadastrālo vērtību bāzi universālās kadastrālās vērtības aprēķinam, nepārsniedzot 80 procentus no vidējā nekustamo īpašumu cenu līmeņa 2022. gada 1. jūlijā un izmantojot informāciju par nekustamā īpašuma tirgus darījumiem no 2012. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 1. jūlijam.

43.³ Valsts zemes dienests fiskālās kadastrālās vērtības aprēķina un aktualizē atbilstoši 2024. gadā spēkā esošajai kadastrālo vērtību bāzei un kadastrālo vērtēšanu regulējošiem normatīvajiem aktiem, kas ir piemērojami 2024. gada 31. decembrī.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par

to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēji jau iepriekš ir vērsušies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgiem pieteikumiem (ieteikums Nr. 1/2025 un Nr. 69/2025).

4.1. Izskatot akciju sabiedrības “ZEMES ĪPAŠNIEKU ĢILDE”, SIA “Reģionālā zemju pārvalde”, SIA “PZD-1”, SIA “PZD-2” un kooperatīvās sabiedrības “Kibbutz” pieteikumu Nr. 1/2025, Satversmes tiesas 1. kolēģija ar 2025. gada 24. janvāra lēmumu atteicās ierosināt lietu, jo pieteikums neatbilda Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Savukārt izskatot Brigitas Annas Muškes, akciju sabiedrības “ZEMES ĪPAŠNIEKU ĢILDE”, SIA “Reģionālā zemju pārvalde”, SIA “PZD-1”, SIA “PZD-2”, SIA “PZD-4”, SIA “PZD-10”, kooperatīvās sabiedrības “Kibbutz” un SIA “Teroli” pieteikumu Nr. 69/2025, Satversmes tiesas 1. kolēģija ar 2025. gada 6. jūnija lēmumu atteicās ierosināt lietu, jo pieteikums neatbilda Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām šādu iemeslu dēļ:

1) attiecībā uz Brigitas Annas Muškes pieteikumu par Spēkā stāšanās likuma normu satversmību kolēģija secināja, ka atlīdzību par personālservitūtu par šajā pieteikumā norādīto zemi, kā arī šīs zemes atsavināšanas kārtību regulē nevis apstrīdētās Spēkā stāšanās likuma normas, bet gan Rīgas brīvostas likuma un Ostu likuma normas, kuru satversmību viņa nebija apstrīdējusi;

2) attiecībā uz akciju sabiedrības “ZEMES ĪPAŠNIEKU ĢILDE”, SIA “Reģionālā zemju pārvalde”, SIA “PZD-1”, SIA “PZD-2”, SIA “PZD-4”,

SIA "PZD-10", kooperatīvās sabiedrības "Kibbutz" un SIA "Teroli" pieteikumu kolēģija konstatēja, ka apstrīdētās Kadastra likuma pārejas noteikumu normas nosaka nekustamā īpašuma kadastrālās vērtēšanas kārtību, bet pašas par sevi neregulē zemes likumiskās lietošanas maksas apmēru. Savukārt attiecīgās Spēkā stāšanās likuma normas šajā pieteikumā nebija apstrīdētas;

3) attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju pieteikumu par Ministru kabineta 2020. gada 18. februāra noteikumu Nr. 103 "Kadastrālās vērtēšanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 103) 162. punkta atbilstību satversmību kolēģija secināja, ka pieteikumā nav pamatots, ka tieši minētā norma rada viņu pamattiesību aizskārumu.

4.2. Izskatāmajā pieteikumā ir mainījies Brigitas Annas Muškes sniegtais faktisko apstākļu izklāsts. Proti, viņa lūdz vērtēt Spēkā stāšanās likuma un Kadastra likuma pārejas noteikumu satversmību attiecībā uz citu viņai piederošu īpašumu, kas nebija norādīts pieteikumā Nr. 69/2025.

Tāpat izskatāmajā pieteikumā ir precizēts prasījums. Proti, Pieteikuma iesniedzēji vairs neapstrīd Noteikumu Nr. 103 162. punkta satversmību, bet papildus apstrīd Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otro teikumu un 42. panta septītās daļas satversmību. Tāpat ir papildināts pieteikuma juridiskais pamatojums.

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības un kolēģijai no jauna ir jāpārbauda pieteikuma atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likumu normu satversmība. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktam Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu.

Satversmes tiesa 2023. gada 2. maija spriedumā lietā Nr. 2022-02-01 (turpmāk – spriedums lietā Nr. 2022-02-01) atzina Spēkā stāšanās likuma 38. panta otro daļu un 42. panta pirmo daļu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no 2024. gada 1. jūlija.

Satversmes tiesas kolēģijas jau vairākkārt ir norādījušas, kādēļ prasījums par Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, nav uzskatāms par izspriestu (*piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2025. gada 13. janvāra lēmuma par lietas Nr. 2025-03-01 ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 135/2024 5. punkts*).

Arī izskatāmajā pieteikumā ietverts prasījums par Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrā teikuma satversmību, un tas nav uzskatāms par izspriestu Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkta izpratnē.

7. Pieteikumā apstrīdēta divu likumu normu atbilstība Satversmei.

Vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Tomēr, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos vairāku normatīvo aktu normu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama arī tad, ja apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izskatīšana vienas lietas ietvaros veicinās lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu (*piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2021. gada 8. maija lēmuma par lietas Nr. 2021-19-01 ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 68/2021 5. punkts*).

Kadastra likuma pārejas noteikumu 43.¹, 43.² un 43.³ punkts regulē kadastrālās vērtības aprēķināšanu, bet Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrais teikums un 42. panta septītā daļa regulē šo vērtību piemērošanu zemes likumiskās lietošanas maksas noteikšanai, tāpēc to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros varētu veicināt lietas vispusīgāku un procesuāli efektīvāku izskatīšanu (*piemēram, Satversmes tiesas 1. kolēģijas 2025. gada 6. jūnija lēmuma par lietas Nr. 2025-16-01 ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 69/2025*

8. punkts).

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

9. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja, pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, tieši apstrīdētā norma personai aizskar šīs Satversmē ietvertās pamattiesības. Aizskārums izpaužas kā tiesību normas tiešas vai ar tās piemērošanas aktu radītas nelabvēlīgas tiesiskas sekas attiecībā uz personas pamattiesībām (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 24. janvāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2023-36-03 5. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējiem pieder domājamās daļas no zemes vai zeme, uz kuras atrodas citām personām piederošas būves, kas ir patstāvīgi īpašuma objekti. Šo būvju īpašniekiem saskaņā ar Spēkā stāšanās likuma 38. panta otro daļu ir pienākums maksāt zemes likumiskās lietošanas maksu.

9.1. Pieteikuma iesniedzēju ieskatā viņiem bija tiesības paļauties uz to, ka likumdevējs, ņemot vērā sprieduma lietā Nr. 2022-02-01 atziņas, noteiks lielāku likumisko lietošanas maksu, nekā tā bija noteikta ar normu, kas tika atzīta par neatbilstošu Satversmei. Turklāt apstrīdēto Kadastra likuma pārejas noteikumu normu dēļ no 2025. gada 1. janvāra ir samazinājušās Pieteikuma iesniedzēju esošo zemju kadastrālās vērtības, kuras izmanto zemes likumiskās lietošanas maksas

aprēķinam. Tādējādi ar Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otro teikumu un Kadastra likuma pārejas noteikumu 43.¹, 43.² un 43.³ punktu (turpmāk – apstrīdētās normas) aizskartas Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu, kā arī pārkāpts Satversmes 1. pantā nostiprinātais tiesiskās paļāvības aizsardzības princips.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu satversmību atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

9.2. Pieteikuma iesniedzēji apstrīd arī Spēkā stāšanās likuma 42. panta septītās daļas satversmību. Tomēr minētā norma attiecas uz gadījumu, kad dzīvojamās ēkas īpašniekiem lietošanā esošās zemes kadastrālā vērtība 2025. gada 1. janvārī ir lielāka par tai 2024. gadā aprēķināto kadastrālo vērtību. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēju īpašumu kadastrālā vērtība 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu nav palielinājusies. Tādējādi nav gūstams apstiprinājums tam, ka Spēkā stāšanās likuma 42. panta septītā daļa šobrīd attiecas uz Pieteikuma iesniedzējiem un rada tiem pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums par Spēkā stāšanās likuma 42. panta septītās daļas satversmību neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

10. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētās normas ir imperatīvas un formulētas nepārprotami. Pieteikuma iesniedzēji atrodas situācijā, kas ietilpst šo normu tvērumā. Tādējādi viņiem nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otro teikumu gadījumā, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Kadastra likuma pārejas noteikumu normas pieņemtas 2024. gada 30. maijā un stājušās spēkā 2024. gada 27. jūnijā. Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrais teikums pieņemts 2024. gada 13. jūnijā un stājies spēkā 2024. gada 1. jūlijā. Tomēr ne vienmēr tiesību normas spēkā stāšanās pati par sevi nozīmē, ka tieši šajā brīdī ir radies personas pamattiesību aizskārums.

Pieteikumā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizskārums radies brīdī, kad viņu īpašumiem saskaņā ar Kadastra likuma pārejas noteikumu 43.¹ punktu aprēķinātas un reģistrētas divas kadastrālās vērtības. Proti, tikai pēc jauno kadastrālo vērtību aprēķināšanas kļuva zināms, samazinājušies ienākumi no šo īpašumu likumiskās lietošanas maksas. Tāpēc konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2025. gada 1. janvāra. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 19. jūnijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu satversmību atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

11. Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Tāpat pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas otrā

teikuma un Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma pārejas noteikumu 43.¹, 43.² un 43.³ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” pēc Brigītas Annas Muškes, akciju sabiedrības “ZEMES ĪPAŠNIEKU ĢILDE”, SIA “Reģionālā zemju pārvalde”, SIA “PZD-1”, SIA “PZD-2”, SIA “PZD-4”, SIA “PZD-10”, kooperatīvās sabiedrības “Kibbutz” un SIA “Teroli” pieteikuma (pieteikums Nr. 114/2025).

2. Atzīt, ka nav nepieciešams uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – iesniegt atbildes rakstu, jo Saeima jau ir iesniegusi atbildes rakstus par likuma “Par atjaunotā Latvijas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas otrā teikuma satversmību, savukārt 2025. gada 6. jūnijā Saeima ir uzaicināta iesniegt atbildes rakstu arī par Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma pārejas noteikumu 43.¹, 43.² un 43.³ punkta satversmību.

3. Atteikties ierosināt lietu par likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 42. panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina